

ارائه مدل پیشنهادی برای کیفیت زندگی زناشویی بر اساس عوامل پیش بینی کننده قبل از ازدواج در بین زوجین تبریز

دکتر پرویز کریمی ثانی^۱
کبری احيائی^۲

چکیده

هدف پژوهش حاضر این بود که با استفاده از تحلیل مدل سازی معادله ساختاری بر اساس عوامل قبل از ازدواج به منظور پیش بینی کیفیت زندگی زناشویی در بین زوجین مدل مناسبی تدوین شود. جامعه آماری شامل کلیه زوجین شهر تبریز می باشد. با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای چند مرحله ای از بین ۵۳ پایگاه و مرکز بهداشتی-درمانی در شهر تبریز ۵۶۰ نفر، از بین زوجین انتخاب شدند. طرح تحقیق حاضر از نوع تحلیل ماتریس کوواریانس یا همبستگی (تحلیل مدل معادلات ساختاری) است. اطلاعات با استفاده از پرسشنامه ارزیابی ارتباط (RELATE) جمع آوری شد. نتایج پژوهش نشان داد که بین عوامل خانوادگی و کیفیت زندگی زناشویی رابطه معنادار مستقیم وجود دارد. بین عوامل فردی و کیفیت زندگی زناشویی رابطه معنادار مستقیم دیده می شود. بین عوامل مربوط به رابطه زن و مرد و کیفیت زندگی زناشویی رابطه معنادار مستقیم موجود است. بین عوامل فرهنگی-اجتماعی و کیفیت زندگی زناشویی بطور مستقیم و غیرمستقیم رابطه معنادار وجود نداشت. عوامل خانوادگی از طریق عوامل فردی تاثیر غیرمستقیم بر کیفیت زندگی زناشویی دارد.

واژه های کلیدی:

عوامل خانوادگی، عوامل فردی، عوامل مربوط به رابطه زن و مرد، کیفیت زندگی زناشویی، عوامل فرهنگی-اجتماعی

^۱ - عضو هیئت علمی (استادیار) دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شبستر، شبستر-ایران

^۲ - کارشناسی ارشد مشاوره، مشاور آموزش و پرورش استان آذربایجان شرقی

بیان مسأله

بر اساس دیدگاه مک گلدریک^۱ (۱۹۸۹) تغییر نقش به حالت زوجیت اگر چه اغلب به عنوان یک پدیده خوشایند و با حداقل پیچیدگی در نظر گرفته می شود اما یکی از پیچیده ترین و سخت ترین مراحل انتقالی مربوط به چرخه زندگی خانوادگی محسوب می گردد (موریس و کارتر^۲، ۱۹۹۹). از ۳۰ سال پیش در اکثر کشورهای در حال رشد کاهش چشم گیری در نسبت مردان و زنان جوان ازدواج کرده دیده می شود. امروزه زوجین با مطالبات زیادی روبرو هستند و حمایت کمتری را نسبت به گذشته دریافت می نمایند. ازدواج نوعاً پیچیده با داشتن دو شغل و نگهداری از فرزندان واقعاً نیازمند اینست که زوجین خیلی قوی باشند و توانایی زیادی برای ارتباط، حل مسأله، مشارکت متقابل و هدف گذاری هماهنگ داشته باشند (رایت و روبرتر^۳، ۲۰۰۲).

افزایش میزان طلاق در کنار مدت طولانی دوره نامزدی برای افراد و سردرگمی افراد و خانواده ها در نحوه انتخاب همسر مورد نظر برای زندگی آینده فرزندان ضرورت تحقیق در مورد عوامل پیش بینی کننده ازدواج موفق با کیفیت زناشویی مطلوب بر اساس جنبه هایی از روابط قبل از ازدواج و نیز ضرورت تدوین یک الگو و مدل برای مشاوره قبل از ازدواج را ایجاب می نماید.

نظریات مختلف درباره انتخاب همسر، نظیر نظریه همسان همسری بر همگونی و همسان بودن زن و شوهر تاکید می کند (ساروخانی، ۱۳۸۱، ۴۰). نظریه صافی بر اهمیت صافی های مختلف در انتخاب همسر نظیر آشنایان، پیشینه اجتماعی و قومی، طبقه اجتماعی-اقتصادی، سن، جذابیت، خصوصیات شخصیتی و موقعیت جغرافیایی توجه می نماید. نظریه تکمیل بر بی شباهتی و ناهمسانی و صفات تکمیل کننده زوجین تأکید دارد (ساروخانی، ۱۳۸۱، ۴۱). بر اساس دیدگاه نظریه قرارداد، ازدواج یک قرارداد شهروندی است و لازمه یک قرارداد شهروندی آزادی می باشد و نمی توان افراد را به زور وادار به قرارداد زندگی نمود (شولتز^۴، ۱۹۷۹).

با وجود نظریه های ازدواج، الگوهای ازدواج در بین جوامع متفاوت است و در طول زمان تغییر می کند و به شیوه های مختلفی هر نظریه ای به چالش کشیده می شود. در

^۱. Mc Goldrick

^۲. Morris & Carter

^۳. Wright & Roberts

^۴. Schultz

بعضی از جوامع طلاق نسبتاً به شکل وسیعی رایج است و در بعضی از جوامع غیر ممکن. با این حال در جوامع غربی در نیم قرن اخیر با سرعت بالایی رشد کرده است (شولتز، ۱۹۷۹). هاجنال^۱ (۱۹۶۵) اولین کسی بود که اشاره به الگوی ازدواج اروپایی نموده است الگویی که به صورت سن بالا در ازدواج، و داشتن خانه جدید در اروپای شمالی و غربی یکی از علل عمده ازدواج در سنین بالا بوده است (نقل از: منچ^۲، سینگ و کاسترلین^۳، ۲۰۰۵). مدل های مختلفی نظیر مدل ارتباط^۴، مدل معاشقه^۵ (شیفیلد^۶، ۲۰۰۸)، مدل رهایی از ابهام^۷ و مدل آشفستگی برآمده^۸ (آلدر^۹، ۲۰۰۵) به تبیین عوامل مربوط به ازدواج، ازدواج، دوره نامزدی، ارتباط موفق و کیفیت زندگی زناشویی پرداخته اند. از میان این مدل ها مدل عمده ای که به پیش بینی کیفیت زندگی زناشویی بر اساس عوامل قبل از ازدواج پرداخته است مدل ارتباط می باشد. با توجه به این مدل چهار مجموعه عمده از عوامل قبل از ازدواج می توانند پیش بینی کننده کیفیت زندگی زناشویی باشند. این عوامل عبارتند از: عوامل فردی، عوامل خانوادگی و خویشاوندی، عوامل مربوط به زن و شوهر (زوجیت) و عوامل زمینه ای-بافتی (باسبی، گاردنر و تانی گوش^{۱۰}، ۲۰۰۵). به نقل از سونر^{۱۱}، (۲۰۰۷). آثار وسیعی در دسترس است که هم ارتباط مستقیم و هم ارتباط غیرمستقیم بین این عوامل و کیفیت ارتباط زناشویی را مشخص می نماید. یافته ها از این ایده حمایت می کنند که خصوصیات متفاوت شخصیتی پیش بینی کننده های مهمی دربارهٔ مورد رضایت از زندگی زناشویی محسوب می شوند (مید^{۱۲}، ۲۰۰۵). مارتین و همکاران (۱۹۸۹) به این یافته ها دست یافتند که افراد، خانواده اصلی یا مبدا خود را ترک و از طریق ازدواج شروع به تشکیل سیستم جدیدی از خانواده می کنند، مطالب و رفتارهایی را که در خانواده اصلی و نیز در سیستم های آن فراگرفته اند به خانواده جدید

1. Hajnal

2. Mensch

3. Singh & Casterline

4. Relate

5. Courtship Model

6. Sheffield

7. Disillusionment Model

8. Emergent Distress Model

9. Alder

10. Busby, Gardner & Taniguchi

11. Sunro

12. Mead

منتقل می نمایند این موارد شامل سبک دلبستگی، ارزش ها، نگرش ها، شایستگی اجتماعی، عزت نفس و عقاید و انتظارات مربوط به ازدواج می باشد (وین هیمر^۱، ۲۰۰۷).
 خواسته مهم از ازدواج اینست که زوجین نیازهای یکدیگر را در زمینه عشق، صمیمیت و عاطفه برآورده سازند. کلی و برگن^۲ (۱۹۹۱) گزارش نمودند که ناتوانی در تأمین نیازهای مربوط به صمیمیت طرف مقابل، به نارضایتی زناشویی منجر می شود. (نقل از: وین هیمر، ۲۰۰۷).

هماهنگی در زمینه های عمده نظیر باور معنوی، فعالیت مذهبی، آداب و رسوم خانوادگی، رویکرد کلی نسبت به زندگی، فعالیت های مربوط به نگهداری کودک و مدیریت مالی، میزان شادی و موفقیت را در ازدواج افزایش می دهد. افرادی که از دو نژاد مختلف با هم ازدواج می کنند باید خواسته ها و عقاید خانواده هایشان را قبل از تصمیم گیری در نظر بگیرند (الدرز^۳، ۲۰۰۵). انتظارات مربوط به ازدواج، مسائل شخصیتی، ارتباط، حل تعارض، مدیریت مالی، فعالیت های اوقات فراغت، انتظارات جنسی، کودکان و والدین، خانواده و دوستان، رابطه نقشی، عقاید معنوی، نزدیکی خانوادگی و زوجین، انعطاف پذیری خانواده و زوجین، ابراز وجود، اعتماد به نفس، اجتناب، غالب بودن و مسائل بین نسلی از جمله مقوله های لازم جهت آمادگی ازدواج محسوب می شوند (فارینر، ۲۰۰۸، ۳۲). به طور کلی بر اساس مدل ارتباط عوامل فردی، خانوادگی، بافتی فرهنگی و عوامل مربوط به زوجیت در قبل از ازدواج پیش بینی کننده نوع کیفیت زندگی زناشویی خواهد بود (سون رو^۴، ۲۰۰۷، ۳۷).

تحقیقات نشان داده است تعداد زیادی از مشکلاتی که زوجین در ازدواج شان تجربه می کنند، به خاطر عدم آمادگی کافی قبل از ازدواج است. به دلیل افزایش میزان طلاق و نیز افزایش میزان خشونت های خانگی محققان زیادی تلاش نموده اند راه هایی را جهت کمک به ازدواج های پایدار و رضایت بخش فراهم نمایند. نبود یک الگوی بومی و جامع در زمینه ازدواج و انتخاب همسر باعث سردرگمی افراد و افزایش استرس ازدواج در آنها می شود. مجرد ماندن طولانی، طلاق گرفتن در سالهای اولیه ازدواج، ازدواج های

¹. Wein heimer

². Kelly & Burgoon

³. Elders

⁴. Sunro

ناموفق و آشفتگیهای مختلف دیگر از جمله پیامدهای دیگر فقدان الگوی جامع برای ازدواج می باشد.

بر این اساس مسأله اصلی در این پژوهش این است که آیا مدل پیشنهادی مربوط به عوامل پیش بینی کننده قبل از ازدواج بر کیفیت زندگی زناشویی براننده دادها می باشد؟ بر این اساس تحقیق حاضر برآنست با تدوین الگو و مدل مناسب بومی در زمینه ازدواج و کیفیت زندگی زناشویی با الگوپردازی از مدل ارتباط زمینه ازدواج های پایدار و رضایت بخش را فراهم نماید. تدوین چنین مدلی کارایی زیادی در مشاوره قبل از ازدواج خواهد داشت.

روش

روش پژوهشی عمده مورد استفاده از نوع پیمایشی و همبستگی می باشد. در طرح تحقیق حاضر از تحلیل ماتریس کوواریانس یا همبستگی (تحلیل مدل معادلات ساختاری)^۱ استفاده شده است. بر این اساس به بررسی اثرات مستقیم و غیرمستقیم عوامل پیش بینی کننده قبل از ازدواج بر روی ثبات و کیفیت زندگی زناشویی بعدی پرداخته خواهد شد. این مدل برآوردهایی از پارامترهای مدل (ضرایب مسیر و جملات خطا) و چند شاخص نیکویی برازش را اندازه خواهد گرفت. در مدل سازی معادله ساختاری تحقیق حاضر الگوی ارتباط (RELATE) مورد آزمون قرار می گیرد. الگوی ارتباط به وسیله تحقیق و پژوهش در طول ۵۰ سال شکل گرفته است. این الگو عوامل پیش بینی کننده مهم قبل از ازدواج را بر روی ثبات و کیفیت زندگی زناشویی بعدی می سنجد (باسی و همکاران، ۲۰۰۱). این عوامل به طور کلی شامل: عوامل فردی، عوامل خانوادگی، عوامل مربوط به روابط زن و شوهر و عوامل فرهنگی اجتماعی می باشد. برای همه این عوامل جهت نشان دادن مسیرهای مستقیم و غیرمستقیم بین آنها یک مدل جامع طراحی شد.

جامعه آماری شامل کلیه زوجین شهر تبریز می باشد. به منظور کنترل بیشتر، جامعه آماری والدین شامل کلیه زوجین مراجعه کننده به مراکز بهداشت شهر تبریز در فاصله زمانی اجرای پژوهش بود. با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی چند مرحله ای زوجین از بین ۵۳ پایگاه و مرکز بهداشتی- درمانی در شهر تبریز، ۲۷ پایگاه و مرکز به عنوان

^۱. Structural Equation Modeling

خوشه انتخاب و از هر کدام، تعداد ۲۰ زوج از روی پرونده‌های بهداشتی و به طور تصادفی انتخاب شد. به طور کلی ۵۶۰ نفر، از بین زوجین انتخاب شد. پرسشنامه ارزیابی ارتباط بین آنها توزیع گردید. و در واقع روش نمونه‌گیری، نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای می‌باشد و تا آنجایی که امکان دارد سعی شد تمام مناطق تبریز تحت پوشش نمونه‌گیری قرار گیرد.

با استفاده از مدل‌سازی معادله ساختاری (SEM) تأثیر عوامل مختلف فردی، خانوادگی، زوجیت و فرهنگی اجتماعی بر روی کیفیت زندگی زناشویی (ازدواج موفق) در بین زوجین سنجیده شد. در تحلیل اولیه آزمون، معقول بودن مدل در جهت همسانی مدل برای عوامل مختلف در بین زوجین (زن و مرد) و میانگین و انحراف استاندارد برای متغیرهای مختلف مقیاس‌های عوامل فردی، خانوادگی، زوجیت و عوامل فرهنگی اجتماعی مورد سنجش و در اولویت اول قرار گرفت. بعد از این مرحله همبستگی توزیع دو متغیره بین همه متغیرهای پیشنهاد شده در آن مدل بر اساس عوامل مختلف بررسی گردید. برای آزمون مدل‌های پیشنهادی از تحلیل‌های مسیر و برای آزمون مدل مسیر با نمونه کامل نرم افزار AMOS 18 استفاده شد. از بین شاخص‌های نیکویی برازش، شاخص مجذور خی^۱، شاخص مجذور خی بر درجه آزادی، شاخص‌های نیکویی برازش (GFI)^۲، شاخص برازندگی مقایسه‌ای (CFI)^۳، شاخص برازش هنجار شده (NFI)^۴ و ریشه خطای تقریب میانگین مجذورات (RMSEA)^۵ برای ارزیابی کفایت برازندگی الگوی پیشنهادی استفاده گردید. آزمون‌هایی نظیر رگرسیون، و ضریب همبستگی پیرسون جهت آزمون فرضیات پژوهش مورد استفاده قرار گرفت.

در پژوهش حاضر پرسشنامه ارزیابی ارتباط^۶ (باسبی و همکاران، ۲۰۰۱ و هولمن و همکاران، ۲۰۰۱) به کار خواهد رفت. این پرسشنامه یک ابزار خودگزارشی ۲۷۱ آیتمی می‌باشد که برای ارزیابی کیفیت روابط قبل از ازدواج و روابط زناشویی طراحی شده است. این ابزار بر اساس مدل ارتباط تدوین شده که چهار زمینه فردی، خانوادگی،

¹. Chi square

². Goodness of Fit Index

³. Comparative Fit Index

⁴. Normed Fit Index

⁵. Root Mean Square Error of Approximation

⁶. Relationship Evaluation Questionnaire

فرهنگی- اجتماعی و زوجیت را در بر می گیرد. که مهمترین عوامل پیش بینی کننده قبل از ازدواج در مورد کیفیت رابطه زناشویی می باشند.

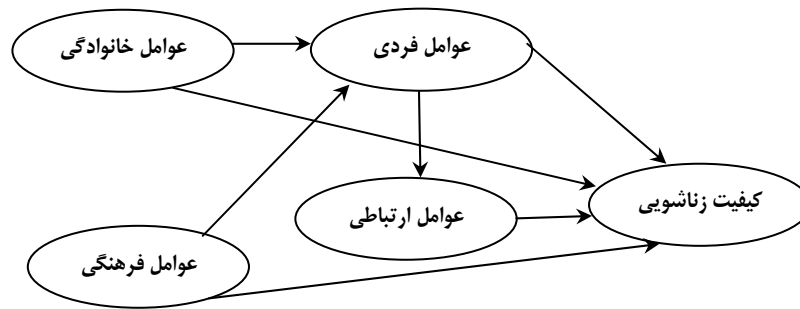
در این پژوهش به منظور کنترل بیشتر با توجه به گستردگی مطالب از هر یک از ابعاد چهارگانه موارد عمده ای انتخاب گردید که بدین شرح می باشند:

در زمینه عوامل خانوادگی خرده مقیاس های رابطه کودک - پدر، رابطه کودک- مادر، کیفیت خانواده، ازدواج والدین، تأثیرپذیری از خانواده، حمایت خانواده و استقلال از خانواده مبدا مورد تأکید قرار گرفت. در زمینه عوامل فردی، به خرده مقیاس های خصوصیات نظیر عزت نفس، بالیدگی هیجانی، شاد بودن، اعتیاد، مهربان بودن، انعطاف پذیری، اعتیاد، برونگرایی و نیز درک این عوامل فردی از دید فرد درباره شریک زندگی توجه شد. در زمینه عوامل فرهنگی- اجتماعی عواملی نظیر معنویت و میزان استفاده از مشاوره مورد نظر بود. و در زمینه عوامل مربوط به روابط زن و شوهر عواملی نظیر، نگرش نسبت به ازدواج، تعامل مؤثر، حل مشکل، شیوه حل تعارض و رابطه جنسی مورد توجه قرار گرفت. جهت بررسی کیفیت زندگی زناشویی بر خرده مقیاس هایی نظیر رضایت از ارتباط و ثبات ارتباط تأکید گردید.

اکثر آیتم های پرسشنامه ارزیابی ارتباط دارای مقیاس پنج درجه ای لیکرت می باشد که از ۱ (هرگز یا کاملاً مخالف) تا ۵ (همیشه یا کاملاً موافق) رتبه بندی شده است. بیشتر آیتم ها در پرسشنامه ارزیابی ارتباط دارای همسانی و ثبات درونی هستند و نمره اعتبار باآزمایی آنها بین ۷۰ و ۹۰ بوده است (باسبی و همکاران، ۲۰۰۱). بر اساس تحلیل عوامل خرده مقیاس های (فردی، خانوادگی و زوجیت) دارای روایی سازه می باشند. همبستگی بین خرده مقیاس ها در هر یک از سه زمینه بین ۴۵٪ و ۶۵٪ بوده است. شواهد روایی همزمان توسط باسبی و همکاران (۲۰۰۱) با مقایسه چندین مقیاس با نمره های مقیاس بازنگری شده سازگاری^۱ به دست آمده است. آلفای پرسشنامه ارزیابی ارتباط ۸۵-۸۰ بوده و در پژوهش حاضر آلفای به دست آمده ۸۹ بوده است. روایی همزمان آن با پرسشنامه سازگاری زناشویی مورد تأیید قرار گرفت. مجموعه سؤالاتی که در این پژوهش عوامل پیش بینی کننده قبل از ازدواج را مورد سنجش قرار داد در پرسشنامه ارزیابی ارتباط حدوداً ۱۹۳ سوال بود. این سوالات از زبان لاتین انگلیسی به زبان فارسی ترجمه و مجدداً از فارسی به انگلیسی برگردانده می شد.

الگوی پیشنهادی اولیه در مورد روابط بین عوامل مختلف پیش بینی کننده کیفیت زندگی ناشویی با بررسی پیشینه موضوع، مدل اولیه پژوهش به صورت زیر ارائه شد. این مدل، ذهنی بوده و نقطه شروع مناسبی برای بررسی روابط ساختاری مابین متغیرهای پژوهش است.

شکل شماره (۱): الگوی پیشنهادی اولیه در مورد روابط بین عوامل مختلف پیش بینی کننده کیفیت زندگی ناشویی

نتایج پژوهش

شاخص های توصیفی میانگین و انحراف معیار زوجین در عوامل مختلف پیش بینی کننده کیفیت زندگی ناشویی

الف. عوامل خانوادگی پیش بینی کننده کیفیت زندگی ناشویی

جدول شماره (۱)- شاخص های توصیفی میانگین و انحراف معیار زوجین در عوامل خانوادگی پیش بینی کننده کیفیت زندگی ناشویی

خانواده مبدا	میانگین	انحراف معیار
استقلال از خانواده مبدا	۱۳/۰۶	۳/۴۷
رابطه با مادر	۸/۲۱	۲/۹۲
رابطه با پدر	۵/۶۷	۳/۰۹
حمایت والدین	۶/۲۷	۲/۲۱
رضایت والدین از ازدواج	۹/۴۴	۳/۶۸
تأثیر خانواده مبدا	۸/۱۳	۳/۳۴
کیفیت خانواده مبدا	۱۴/۲۸	۳/۸۱

ب. عوامل ارتباطی زن و شوهر (زوجیت) پیش بینی کننده کیفیت زندگی زناشویی

جدول شماره (۲) - شاخص های توصیفی میانگین و انحراف معیار زوجین در عوامل ارتباطی زن و شوهر (زوجیت) پیش بینی کننده کیفیت زندگی زناشویی

رابطه جنسی	حل تعارض توسط همسر	حل تعارض	حل مشکل	تعامل موثر توسط همسر	تعامل موثر	نگرش نسبت به ازدواج	خرده مقیاس های ارتباطی زن و شوهر (زوجیت)
۶/۲۶	۳۸/۴۲	۳۹/۲۶	۷/۴۸	۳۵/۹۳	۳۷/۷۷	۹۶/۸۹	میانگین
۱/۶۹	۷/۸۰	۸/۰۷	۲/۴۱	۱۰/۷۰	۸/۶۸	۱۰/۶۳	انحراف معیار

ج. عوامل فردی پیش بینی کننده کیفیت زندگی زناشویی

جدول شماره (۳) - شاخص های توصیفی میانگین و انحراف معیار زوجین در عوامل فردی پیش بینی کننده کیفیت زندگی زناشویی

عزت نفس	بالبدگی	شادبودن	مهربانی	انعطاف پذیری	برونگرایی	خرده مقیاس های عوامل فردی	
۱۱/۷۴	۷/۷۰	۸/۴۵	۱۲/۵۶	۱۱/۷۴	۹/۹۴	میانگین	زن
۲/۷۹	۲/۴۳	۲/۲۸	۲/۷۰	۴/۲۹	۲/۴۶	انحراف معیار	
۱۲/۶۵	۷/۷۸	۸/۸۰	۱۱/۹۵	۱۰/۵۸	۱۰/۰۹	میانگین	مرد
۳/۵۷	۲/۴۰	۲/۴۷	۳/۳۳	۳/۴۴	۲/۳۶	انحراف معیار	

د. عوامل فرهنگی پیش بینی کننده کیفیت زندگی زناشویی

جدول شماره (۴)- شاخص های توصیفی میانگین و انحراف معیار زوجین در عوامل فرهنگی

پیش بینی کننده کیفیت زندگی زناشویی

خرده مقیاس های عوامل فرهنگی	معنویت	مشاوره رفتن
میانگین	۲۰/۲۵	۲/۶۰
انحراف معیار	۳/۸۲	۵/۸۸

ح. کیفیت زندگی زناشویی

جدول شماره (۵)

شاخص های توصیفی میانگین و انحراف معیار زوجین در کیفیت زندگی زناشویی

خرده مقیاس های کیفیت زندگی زناشویی	عوامل ایجاد کننده مشکل	نقاط ارتباط	رضایت از ارتباط	کیفیت زندگی زناشویی
میانگین	۳۰/۵۳	۸/۹۳	۲۳/۳۷	۳۲/۰۷
انحراف معیار	۸/۵۵	۲/۱۳	۶/۹۷	۷/۹۰

جدول شماره (۶) - ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش در کل آزمودنی ها

متغیر	عوامل فردی	عوامل ارتباطی	عوامل خانوادگی	عوامل فرهنگی	کیفیت زناشویی
عوامل فردی	۱				
عوامل ارتباطی	۰/۵۵*	۱			
عوامل خانوادگی	۰/۴۳*	۰/۱۸	۱		
عوامل فرهنگی- اجتماعی	۰/۲۴	۰/۰۶	-۰/۱۴	۱	
کیفیت زناشویی	۰/۴۶*	۰/۶۰*	۰/۳۵*	-۰/۱۹	۱

* همبستگی در سطح ۰/۰۱ معنادار است.

بر اساس ماتریس فوق بین عوامل فردی، عوامل ارتباطی، عوامل خانوادگی با کیفیت زناشویی همبستگی معناداری وجود دارد. همچنین بین عوامل ارتباطی و عوامل فردی، و نیز بین عوامل خانوادگی و عوامل فردی همبستگی معناداری در سطح $0/01$ وجود دارد. در پژوهش حاضر کمترین میزان همبستگی بین عوامل فرهنگی - اجتماعی و کیفیت زندگی زناشویی به دست آمد ($-0/19$) و این همبستگی معنادار نبود و بیشترین میزان همبستگی بین عوامل ارتباطی و کیفیت زندگی زناشویی به دست آمد ($0/60$).

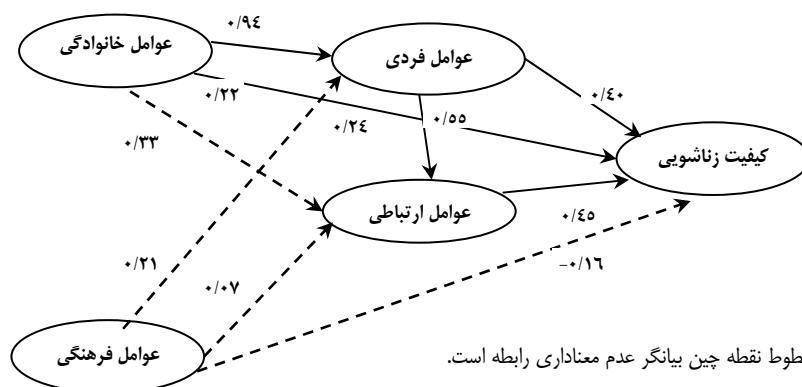
یافته های مربوط به فرضیه های پژوهش و ارزیابی مدل پیشنهادی

به منظور پیش بینی کیفیت زندگی زناشویی، الگوی مفهومی پیشنهاد شده از طریق روش مدل یابی معادلات ساختاری بررسی شد.

نتایج مدل نهائی

شکل (۲)

الگوی نهائی در مورد روابط بین عوامل مختلف پیش بینی کننده کیفیت زندگی زناشویی

جدول شماره ۷

برازش الگوهای پیشنهادی و نهایی با داده ها بر اساس شاخص های برازندگی

شاخص	مجذور خی	مجذور خی بر درجه آزادی	GFI	CFI	NFI	RMSEA
الگوی پیشنهادی	۲۰/۰۸	۸/۹۲	۰/۹۳۲	۰/۸۸۹	۰/۸۸۴	۰/۱۳
الگوی نهایی	۰/۹۸	۱	۰/۹۷۴	۰/۹۷۳	۰/۹۶۳	۰/۰۱

در الگوی مورد نظر مقدار شاخص مجذور خی برابر ۰/۹۸ است که این مقدار در سطح ۰/۰۵ معنادار نیست و حاکی از برازش مناسب مدل است. مقادیر شاخص شاخص مجذور خی بر درجه آزادی برابر ۱، شاخص های نیکویی برازش (GFI) برابر ۰/۹۷۴، شاخص برازندگی مقایسه ای (CFI) برابر ۰/۹۷۳ و شاخص برازش هنجار شده (NFI) برابر ۰/۹۶۳ و مقدار شاخص RMSEA برابر ۰/۰۱ به دست آمد که نشان می دهد مدل ساختاری از برازندگی خوبی برخوردار است و روابط ساختاری موجود در مدل در سطح ۰/۰۵ بغیر از روابط بین عوامل فرهنگی- اجتماعی با کیفیت زناشویی در سایر موارد معنادار بود.

۱- بین عوامل خانوادگی قبل از ازدواج و افزایش کیفیت زندگی زناشویی رابطه معنادار مستقیم وجود دارد.

تحلیل های اولیه نشان داد که عوامل خانوادگی سطح بالایی از کیفیت زناشویی را پیش بینی می کنند. این نتایج بیانگر اینست که فرضیه مورد نظر (در سطح ۰/۰۵) مورد تأیید قرار گرفته است.

در زمینه نقش عوامل خانوادگی قبل از ازدواج می توان گفت که در سال ۱۳۸۷ از بین ۴۸۶۷۳ مورد ازدواج در استان آذربایجان شرقی که ۵۰۴۶ مورد منجر به طلاق شده است ۷۱ درصد انتخاب ها خود گزینشی و بدون مشورت خانواده بوده است (سازمان ثبت احوال آذربایجان شرقی، ۱۳۸۹). عوامل مختلف دیگری نظیر دخالت دیگران و عدم تطابق فرهنگی به عنوان عوامل عمده طلاق از دیدگاه زوجین مطلقه مطرح شده است. بر اساس تازه ترین نظرسنجی از جوانان تهرانی درباره معیار و ملاک ازدواج و بهترین زمان ازدواج، ازسوی سازمان ملی جوانان، در موضوع معیارها و ملاکهای جوانان دختر و پسر در امر ازدواج ۹۳/۳ درصد جوانان داشتن خانواده سالم و عاری از مشکل

فرهنگی اجتماعی را یک ملاک مهم در امر همسرگزینی دانسته اند (سازمان ملی جوانان، ۱۳۸۸).

۲- بین عوامل فرهنگی- اجتماعی قبل از ازدواج و افزایش کیفیت زندگی زناشویی رابطه معنادار مستقیم وجود دارد.

نتایج به دست آمده از تحلیل معادلات ساختاری نشان می‌دهد که بین عوامل فرهنگی- اجتماعی قبل از ازدواج و افزایش کیفیت زندگی زناشویی رابطه معنادار وجود ندارد. لازم به ذکر است که یکی از عوامل عمده در دستیابی به چنین نتیجه‌ای محدود نمودن عامل فرهنگی به مقوله مشاوره رفتن و معنویت بوده است. اکثر افراد برای انتخاب همسر پیش مشاور نرفته بودند. با این حال این رابطه حتی در جهت عکس آن نیز معنادار نبوده است.

۳- بین عوامل مربوط به روابط زن و شوهر در قبل از ازدواج و افزایش کیفیت زندگی زناشویی رابطه معنادار مستقیم وجود دارد.

تحلیل‌های اولیه نشان داد که عوامل مربوط به روابط زن و شوهر در قبل از ازدواج سطح بالایی از کیفیت زناشویی را پیش بینی می‌کنند. این نتایج بیانگر اینست که فرضیه مورد نظر (در سطح ۰/۰۵) مورد تأیید قرار گرفته است.

در زمینه نقش عوامل مربوط به روابط زن و شوهر در قبل از ازدواج می‌توان گفت که در سال ۱۳۸۷ از بین ۴۸۶۷۳ مورد ازدواج در استان آذربایجان شرقی که ۵۰۴۶ مورد منجر به طلاق شده است. ۶۴ درصد زنان و ۴۹ درصد مردان عدم تفاهم را علل طلاق دانسته اند (سازمان ثبت احوال آذربایجان شرقی، ۱۳۸۹). عوامل مختلف دیگری نظیر دخالت دیگران و خیانت به عنوان عوامل عمده طلاق از دیدگاه زوجین مطلقه مطرح شده است.

نتایج آزمونهای آماری پژوهش حسینی و همکاران (۱۳۸۴) در مورد معیارهای انتخاب همسر زنان در شرف ازدواج مراجعه کننده به مراکز بهداشتی درمانی شهری تابعه دانشگاههای علوم پزشکی شهر تهران نشان داد که اکثری زنان به «صداقت» با ۹۵/۶ درصد، «معاشرتی بودن همسر» با ۶۷/۹ درصد و به «اعتقاد به برابری زن و مرد» بیشترین اهمیت را می‌دهند

موسوی (۱۳۸۵) با بررسی و مقایسه عوامل مؤثر بر رضامندی زناشویی در سه گروه پزشکان، کارمندان و کارگران شهر تهران به این نتایج دست یافت که رضای عاطفی و تفاهم فکری زوجین عامل مؤثری در رضامندی زناشویی دارد.

نتایج تحقیق آسوده و همکاران (۱۳۸۹) نشان داد که زوجین موفقیت خود را این گونه می دانند: الف) به همدیگر اعتماد داریم و متعهدیم، ب) با همدیگر مشورت می کنیم، ج) روابط ما صمیمی است، د) خودمان مشکلاتمان را حل می کنیم، ه) در تربیت فرزند با همدیگر همکاری می کنیم، و) اعتقادات مشترک داریم، ز) به یکدیگر ابراز محبت می کنیم. باچوند و کارون (۲۰۰۱) با انجام یک مطالعه کیفی بر روی ۱۵ زوج که ۲۴ سال و یا بیشتر از ازدواجشان گذشته بود درباره ازدواج موفق به طیف وسیعی از اطلاعات دست یافتند و مؤلفه‌هایی نظیر رابطه دوستانه، عشق، تعهد، احترام و تشابه را عوامل تأثیرگذار بر ازدواج موفق مطرح نمودند.

طبق تبیین‌های ساختاری و نظریه مدرنیزاسیون فرآیند مدرنیزاسیون، موجب تجدید ساختار جوامع از طریق صنعتی شدن، شهرنشینی، افزایش آموزش، گسترش رسانه‌های گروهی، توسعه حمل و نقل و ارتباطات می‌گردد. تحت تأثیر این تحولات ساختاری، الگوها و عناصر سنتی ازدواج و خانواده در جوامع کمتر توسعه یافته، سرانجام به سمت مدل جهان شمول خانواده مدرن غرب با ویژگی‌هایی نظیر هسته‌ای بودن، فردمحوری، آزادی در انتخاب همسر، ازدواج در سنین بالا، باروری پایین و برابری جنسیتی پیش خواهد رفت (گود^۱، ۱۹۹۳).

۴- بین عوامل فردی قبل از ازدواج و افزایش کیفیت زندگی زناشویی رابطه معنادار مستقیم وجود دارد.

تحلیل‌های اولیه نشان داد که عوامل عوامل فردی قبل از ازدواج سطح بالایی از کیفیت زناشویی را پیش بینی می‌کنند. این نتایج بیانگر اینست که فرضیه مورد نظر (در سطح ۰/۰۵) مورد تایید قرار گرفته است.

در زمینه نقش عوامل فردی قبل از ازدواج می‌توان گفت که در سال ۱۳۸۷ از بین ۴۸۶۷۳ مورد ازدواج در استان آذربایجان شرقی که ۵۰۴۶ مورد منجر به طلاق شده است ۷۱ درصد انتخاب‌ها خود گزینشی، ۲۹ درصد زوج‌ها عدم آموزش را علل طلاق مطرح

¹. Good, W

نموده و ۲۶ درصد آنها نیاز به مشاوره را به عنوان نیاز عمده برای ازدواج مطرح نمودند (سازمان ثبت احوال آذربایجان شرقی، ۱۳۸۹). عوامل مختلف دیگری نظیر اعتیاد، بالا بودن تحصیلات و ازدواج نمودن به خاطر اجتناب از پیر شدن به عنوان عوامل عمده طلاق از دیدگاه زوجین مطلقه مطرح شده است.

در مرحله انتخاب و تصمیم برای شروع زندگی محققین توجه به ویژگیها و موارد ذیل را ضروری می‌دانند: ۱- تشابه شخصیتی که عدم توجه به آن منجر به بروز مشکلات فراوانی در زندگی خواهد شد. ۲- سلامت روانی و جسمی، در صورت وجود بیماری باید بعد از درمان و انجام اقدامات لازم، ازدواج صورت پذیرد. ۳- خصوصیات ظاهری گرچه ملاک منطقی برای ازدواج نیست ولی در کنار سایر ویژگیها می‌تواند در تداوم زندگی نقش داشته باشد. ۴- خلق: فرد مناسب برای ازدواج باید خلق طبیعی داشته باشد. ۵- سن: سن ازدواج در شرایط جغرافیایی و اقلیمی مختلف متفاوت است. تفاوت سنی مناسب بین زوجین در مطالعات مختلف بین ۲ تا ۵ سال توصیه شده است (پریزاده و خدیوزاده، ۱۳۸۷).

ویژگی‌های فردی که در امر زناشویی نقش منفی دارند عبارتند از: خسیس بودن، عصبانیت، دو رویی، دروغ، پنهان کاری، پرخاشگری، خودبینی و تحقیر دیگری و بی انضباطی (دژکام، ۱۳۸۷، ۴۳).

در تبیین‌های ایده‌ای و نگرشی (وان دیکا^۱، ۲۰۰۱) عمدتاً بر نقش تغییرات فرهنگی و ارزشی جوامع، (نظیر رشد فردگرایی و سکولاریزم و همچنین اشاعه ایده‌ها و ارزش‌های غربی)، در تغییر رفتارها و ایده‌آل‌های مرتبط با ازدواج و خانواده تأکید می‌شود.

۵- عوامل خانوادگی قبل از ازدواج از طریق عوامل فردی و عوامل مربوط به روابط زن و شوهر تاثیر غیرمستقیمی بر افزایش کیفیت زندگی زناشویی دارد.

نتایج تحلیل میانجی برای بررسی نقش میانجیگر عوامل فردی بر رابطه بین عوامل خانوادگی قبل از ازدواج و افزایش کیفیت زندگی زناشویی حاکی از معناداری اثر غیرمستقیم عوامل خانوادگی قبل از ازدواج بر افزایش کیفیت زندگی زناشویی از طریق عوامل فردی است.

¹. Van de kaa, D.J

همچنین پژوهش‌های مربوط به بررسی رابطه بین مشکلات عاطفی- روانی در خانواده مبدأ و رضایت از زناشویی فرزندان بزرگسال نشان داده است که عوامل تاریخی نظیر وجود مشکلات روانی در خانواده مبدأ نسبت کمی از تغییرات ناشی از رضایت از ازدواج را در بین فرزندان بزرگسال تبیین می‌کند. به اعتقاد عده‌ای از صاحب نظران افراد الگوهایی از ارتباط (حسی بودن، احساسی بودن، متفکر بودن و عملی بودن) را از گذشته با خود به همراه می‌آورند. چنین سبکی از الگوهای گذشته همبستگی قوی با انتخاب شریک زندگی و سطح رضایت زناشویی دارد و از این دیدگاه حمایت می‌کند که خانواده مبدأ تأثیر عمده‌ای در شکل‌گیری و حفظ رابطه رمانتیک دارد (گیلین، ۱۹۹۴).

بر اساس رویکرد ایماگوتراپی روابط اولیه فرد با والدین بر روابط زناشویی تأثیر دارد. همچنین نوع ارتباط فرد با والدین و میزان حمایت و پشتیبانی آنها می‌تواند باعث ایجاد هیجانات خوشایند و افزایش رضایت زناشویی گردد (حسینی بیرجندی، ۱۳۹۰).

۶- عوامل فرهنگی- اجتماعی قبل از ازدواج از طریق عوامل فردی و عوامل مربوط به روابط زن و شوهر تأثیر غیر مستقیمی بر افزایش کیفیت زندگی زناشویی دارد. با توجه به اینکه در پژوهش حاضر بین عوامل فرهنگی- اجتماعی و متغیرهای میانجی گر (عوامل فردی و عوامل مربوط به روابط زن و شوهر) رابطه معناداری وجود ندارد بنابراین مورد آزمون قرار نمی‌گیرد. در زمینه بررسی روابط بین متغیرها از طریق متغیر میانجی گر باید بین متغیر پیش بین با متغیر میانجی گر رابطه معناداری وجود داشته باشد. همچنین باید بین متغیر پیش بین و متغیر ملاک نیز همبستگی معنادار وجود داشته باشد (والمبوا، وو و اوروا^۱، ۲۰۰۸، به نقل از گلپرور و حسین زاده، ۱۳۹۰).

۷- عوامل فرهنگی- اجتماعی قبل از ازدواج از طریق عوامل خانوادگی تأثیر غیرمستقیمی بر عوامل مربوط به روابط زن و شوهر دارد.

با توجه به اینکه در پژوهش حاضر بین عوامل فرهنگی- اجتماعی و متغیرهای میانجی گر (عوامل خانوادگی) رابطه معناداری وجود ندارد بنابراین مورد آزمون قرار نمی‌گیرد. در زمینه بررسی روابط بین متغیرها از طریق متغیر میانجی گر باید بین متغیر پیش بین با متغیر میانجی گر رابطه معناداری وجود داشته باشد. همچنین باید بین متغیر

¹. Walumbwa, Wu & Orwa

پیش بین و متغیر ملاک نیز همبستگی معنادار وجود داشته باشد (والمبوا، وو و اوروا، ۲۰۰۸، به نقل از گلپرور و حسین زاده، ۱۳۹۰).

بحث

نتایج کلی پژوهش نشان داد که بین عوامل خانوادگی و کیفیت زندگی زناشویی رابطه معنادار مستقیم وجود دارد. بین عوامل فردی و کیفیت زندگی زناشویی رابطه معنادار مستقیم موجود است. بین عوامل مربوط به رابطه زن و مرد و کیفیت زندگی زناشویی رابطه معنادار مستقیم وجود دارد. بین عوامل فرهنگی- اجتماعی و کیفیت زندگی زناشویی بطور مستقیم و غیرمستقیم رابطه معنادار وجود ندارد. عوامل خانوادگی از طریق عوامل فردی تاثیر غیرمستقیم بر کیفیت زندگی زناشویی دارد.

بر اساس تحقیقات سازمان ملی جوانان در ایران افراد با وجود ناآرامی در خانواده و گرایش به سوی تعامل مبتنی بر ارتباط زن و شوهر تعلق خاطر بالایی نسبت به خانواده‌های خود (خانواده مبدا) دارند. در زمینه تأکید بر مسائل اخلاقی نظرسنجی‌ها در ایران نشان می‌دهد صفاتی مانند اخلاق و رفتار خوب، نجابت، صداقت و گذشت از نظر بیش از نیمی از افراد مهم‌ترین ویژگی یک مرد یا زن خوب برای ازدواج به حساب می‌آید (سالاری فرد، ۱۳۸۶).

در آذربایجان شرقی بویژه در تبریز به دلیل تعامل با کشورهای همجوار، بالا رفتن میزان تحصیلات، گرایش افراد به تغییر سبک زندگی در جهت توجه به رابطه زناشویی و تربیت فرزندان و پذیرش زندگی هسته‌ای، همچنین فشار مسائل کاری و مالی و نیز پایبندی فرهنگی به مسائلی نظیر واجب دانستن احترام به پدر و مادر از طرف زوجین و همچنین تأکید بر صادق بودن، تأکید بر ناموس و تعصب نسبت به همسر و والدین و نیز توجه به اعتقادات و باورهای معنوی باعث شده است که زوجین در کنار تأکید بیشتر بر عوامل زناشویی و شخصیتی، همیشه به مسائل اخلاقی و خانوادگی نیز توجه کنند. (سازمان ملی جوانان، ۱۳۸۱).

همچنانکه یافته‌های پژوهش نشان داد زوجین بر عوامل ارتباطی بین خودشان و عوامل شخصیتی در جهت دستیابی به ازدواج موفق بیشتر تأکید نموده‌اند. در این راستا کیم و همکاران (۱۹۸۹) به این نتایج دست یافته‌اند که عوامل شخصیتی ازدواج باثبات را از ازدواج بی ثبات تفکیک می‌کند. عوامل شخصیتی که احتمال ثبات و رضایتمندی

را کاهش می دهند عبارتند از: فقدان صمیمیت و برونگرایی، پرخاشگری منفعلانه، احساس ناامنی، عدم وجود زیبایی، کم ارزشی و درماندگی، عدم توافق، بی ثباتی هیجانی، سوء استفاده جسمی، بی ملاحظگی، افسردگی، بیماری روان نژندی، تنش، اضطراب، دلواپسی و سوء ظن، خصومت، دفاعی بودن و پرخاشگری. بر اساس یافته‌های پژوهشی قابلیت توافق و سازش یکی از پنج عامل شخصیتی است که با مهربانی ارتباط زیادی دارد و تحقیقات نشان داده است میزان قدرت سازش با رضایت از ارتباط از طریق تأثیرگذاری بر عواطف زوجین رابطه دارد (واتسون و همکاران، ۲۰۰۴).

بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر جهت ارتقای کیفیت زندگی زناشویی، در وهله اول لازم است خانواده‌ها و زوجین به عوامل ارتباطی بین زن و مرد بویژه حل تعارض، حل مشکل و ارتباط مؤثر توجه نمایند. همچنین تاکید بر رشد خصوصیات شخصیتی بویژه مواردی نظیر نوع نگرش نسبت به ازدواج، انعطاف پذیری و مهربانی میزان کیفیت زندگی زناشویی را بالا می برد. همچنین عوامل مربوط به خانواده مبدأ بویژه عواملی نظیر کیفیت زندگی در خانواده مبدأ، تأثیرپذیری از خانواده مبدأ و استقلال از خانواده مبدأ نقش مهمی در ثبات و رضایت زناشویی دارد.

منابع:

- آسوده، محمدحسین؛ خلیلی، شیوا، دانشپور؛ منیژه و غلامعلی لواسانی، مسعود (۱۳۸۹)، عوامل موثر بر ازدواج موفق: از دیدگاه زوجین خوشبخت، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، ثبت: ۱۵۰۲ع، دانشگاه تهران
 - پریزاده، سیدمحمدجواد و طلعت، خدیوزاده (۱۳۸۷)، بهداشت عمومی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، چاپ سوم، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
 - حسینی بیرجندی، سیدمهدی (۱۳۹۰)، آموزش و مشاوره قبل از ازدواج، چاپ اول، انتشارات آوای نور، تهران
 - حسینی، میمنت؛ محمدی، مریم؛ یغمایی، فریده و علوی، حمید (۱۳۸۴)، بررسی معیارهای انتخاب همسر زنان در شرف ازدواج مراجعه کننده به مراکز بهداشتی درمانی شهری تابعه دانشگاههای علوم پزشکی شهر تهران، مجله علمی دانشکده ی پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران، شماره ۳
 - دژکام، محمدرضا (۱۳۸۷)، روان شناسی ازدواج، چاپ سوم، انتشارات: منشاء دانش، تهران.
 - ساروخانی، باقر (۱۳۸۱)، مقدمه‌ای بر جامعه شناسی خانواده، چاپ چهارم انتشارات: سروش، تهران
 - سازمان ثبت احوال آذربایجان شرقی (۱۳۸۹)، آمار طلاق و ازدواج، استان آذربایجان شرقی، تبریز
 - سازمان ملی جوانان (۱۳۸۸)، ازدواج موفق؛ عامل مهم ایجاد جامعه سالم، روزنامه ایران، ۲۰ آبان
 - گل پرور، محسن و حسین زاده، خیرالله (۱۳۹۰)، الگوی ارتباط عدم تناسب فرد-شغلیا فرسودگی هیجانی و تمایل به ترک، فصلنامه روانشناسی کاربردی، سال ۵، شماره ۱ (۱۷)
 - موسوی، اشرف السادات (۱۳۸۵)، مشاوره قبل از ازدواج، دومین کنگره سراسری جوانان و ازدواج، دانشگاه الزهراء. اردیبهشت ۸۷، تهران
- Alder, M. C. (2005), Latter-day Saint couple experience as newlyweds. VIRGINIA Polytechnic. Institute and State University
 - Bachand, L., & Caron, S. (2001), Ties that bind: A qualitative study of happy long-term Marriages. \Contemporary Family Therapy, 23, 105-121
 - Busby, D. M., Holman, T. B., & Taniguchi, N. (2001), RELATE: Relationship Evaluation of the individual, family, cultural, and couple contexts. Family Relations, 50, 308-316

- Elder, S. (2005), Interracial marriage. United Church of God. International Association
- Fournier, D. G. (2008), Prepare / Enrich. US department of health and human services. Syracuse University
- Giblin, P. (1994), Premarital preparation: Three approaches. *Pastoral Psychology*, 42. 147-161
- Good, W. (1993), *World Revolution & Family Patterns*, London: Free Press of Glencoe
- Holman, T. B., Birch, P. J., Carroll, J. S., Doxey, C., Larson, J. H., & Linford, S. T. (2001), *Premarital prediction of marital quality or breakup: Research, theory, and Practice*. New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers
- Mead, N. (2005), Personality predictor of relationship satisfaction among England and married couples: An analysis of actor and partner effects. Brigham Young University
- Mensch, B. S., Singh, S., & Casterline, j. B. (2005), Trend in the timing of first marriage among men and women in the development world. Population Council, New York
- Morris, M.L., & Carter, S.A. (1999), Transition to marriage: A Literature Review. *Journal of Family and Consumer Sciences Education*. University of Tennessee-Knoxville. Vol, 17.No, 1
- Schultz, T. W. (1979), *Economics of the family: Marriage, children and human capital* University of Chicago and National Bureau of Economic Research. VP.UMI-VI: 0-226-74o85- 4
- Shackelford, T. K. (2001), Self-esteem in marriage. *Personality and Individual Differences*, 30, 371-390
- Sheffield, R. (2008), *Dating in midlife: A dyadic approach to examining the influence Of life course factors on partner perceptions*. Brigham Yong University
- Stahmann, R.F. (2000), Premarital counseling: A focus of family therapy. *Journal of Family therapy*, 22,116-140
- Stanley, S.M. (2001), Making a case for premarital education, *Family Relations*, 50, 272-280

-
- Stanley, S. M., Amato, P. R., Johnson, C. A., & Markman, H. J. (2006), Premarital Education marital quality and marital stability. Finding from a large random Household Survey. *Journal of Family psychology*. 20, 1,117-126
 - Sunro, H. (2007), Honoring your family when they are miles away: Family of origin Factors affecting couple relationship satisfaction in Asian, Anglo and Asian-Anglo Couples. Dissertation, Texas Tech University
 - Van de Kaa, D. J. (2001), Postmodern Fertility Preferences: From Changing Value Orientation to New Behavior, *Population & Development Review*, 27(Supp.): 290- 331
 - Weinheimer, B. O., (2007), A Model of the Relationship of Perceived Mental and Emotional Problems. A thesis submitted to the faculty of Brigham Young University In partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Science in the Family-of-Origin on Marital Satisfaction of Adult Offspring
 - Wright, H.N., & Roberts, W. (2002), Pre-marriage counseling work book. Living word Church ilnc.423. Island Ford Road

